

VOORWOORD

Ik ging met Roel ontbijten in Rotterdam – gewoon, om elkaar beter te leren kennen. Gek eigenlijk: het was pas de vierde keer dat we elkaar zagen, terwijl we halfbroer en halfzus zijn. Het voelde zowel vanzelfsprekend als vreemd. Koffie, grapjes, die ene foto waar we allebei hard om moesten lachen; en tegelijkertijd was er de verwondering over wat ons naar die tafel had gebracht. Twee jaar eerder had ik diezelfde tegenstelling al ervaren. Toen ontmoette ik Lieke, iemand die ik net leerde kennen en die toch vertrouwd voelde. Roel en zijn zus Lieke waren de eersten die ik zelf mocht verwelkomen in onze online broers-en-zussen-groep. Dat was bijzonder en warm, en het werd het begin van veel meer.

Tijdens het ontbijt met Roel gebeurde er iets. Terwijl we anekdotes uitwisselden en elkaars portretten bekeken, merkten we hoe onze verhalen veel verder reikten dan een incident of een krantenkop. ‘Moeten we hier niet iets mee?’, vroegen we ons af. Niet om nog eens uit te leggen wat er was gebeurd, maar om te vertellen wat er met *ons* was gebeurd. Veel mensen kennen de documentaires en de headlines – Het zaad van Karbaat, de grote woorden, de scherpe kaders. Die hebben iets in beweging gebracht, dat erkennen we. Maar ze laten ook veel onbesproken: de nuances aan de keukentafel, de twijfel die je ‘s avonds op de bank voelt, de humor die spanning breekt, de loyaliteit aan de ouders die je hebben opgevoed, het zachte maar vasthoudende verlangen om te weten waar je vandaan komt. Wie kun je beter aan het woord laten dan de donorkinderen zelf – met hun eigen verhaal, in hun eigen toon, en precies zoals zij zich er prettig bij voelen?

Vanuit dat gevoel werd dat idee een plan, en werd het plan een project. We wilden iets maken dat mensen raakt en ruimte geeft aan nuance. Een tegenhanger van het mediageweld, zeker, maar vooral een uitnodiging tot luisteren. Geen aanklacht, geen heldenepos maar een mozaïek. Elk verhaal een steentje dat pas glanst in het licht van het andere. Zoals dit boek een mozaïek van verhalen is, zo opent elk hoofdstuk met een beeld dat dit weerspiegelt: een spiegel waarin verschillende stukjes samen een nieuw geheel vormen. Verhalen die soms schuren, en soms alles op hun plek laten vallen. Samen laten de verhalen in dit boek zien wat woorden als ‘familie’ betekenen: gegeven en gekozen, biologisch en relationeel, soms gebroken en ook helend. Begrip-

pen als nature en nurture worden geen duel, maar een dialoog. Je herkent de motoriek van een onbekende broer, je hoort jezelf terug in een zus – en intussen zijn het je ouders, je partner en je vrienden die door de jaren heen je mens-zijn hebben gevormd. We willen ook helder zijn over iets belangrijks: wij broers en zussen zijn geen lijdend voorwerp. Dit boek geeft het verhaal terug aan de vertellers. We bepalen ons eigen perspectief en onze eigen taal. Dat is wat ons, zittend aan dat Rotterdamse tafeltje, het meest bewoog: dat je pas echt ziet wie we zijn wanneer we zelf spreken. En dat ieder van ons de vrijheid houdt om te kiezen wat wel en niet gedeeld wordt.

Hier past dankbaarheid. Voor iedereen die woorden vond voor iets wat lang onuitsproken is gebleven. Voor broers en zussen die meededen of meedroegen. Voor ouders die meeleezen en meelevens – ook als dat spannend was. Voor vrienden en partners die naast ons bleven lopen terwijl de grond soms even verschoof. Het kost moed om de waarheid in de ogen te kijken, en liefde om elkaar daarin te blijven zien. We zijn zo trots dat we dit samen zijn aangegaan, en nog trotser op de veelkleurigheid waarmee iedereen heeft bijgedragen. Love you all.

Aan jou, lezer, willen we iets eenvoudigs vragen dat toch groot voelt: lees deze verhalen met openheid. Neem plaats bij ons aan tafel. Laat je verrassen door wat herkenbaar is en wat schuurt. Leg je oordelen heel even naast je neer en luister naar de stemmen die je hier zult horen – niet als casus, maar als mensen van vlees en bloed, met humor, hoop en haperingen. Als je straks voelt dat je begrip van ‘familie’ ruimer is geworden, dat nature en nurture in jou ook even hebben gedanst, dan is dit boek geslaagd.

Dit is niet het laatste woord over wie wij zijn. Het is wel het onze.

Diane en Roel

INLEIDING

Wie ben ik? Het is een kleine zin met een grote echo. Voor de meesten van ons klonk hij jarenlang heel zacht op de achtergrond; totdat een test, een mail, een telefoontje of een ontmoeting de volumeknop openzette. Dan blijkt ‘wie ben ik?’ ook te betekenen: ‘Waar kom ik vandaan? Met wie ben ik verbonden? Wat zegt mijn lichaam, wat zegt mijn geschiedenis, wat zegt de liefde die ik heb gekregen en gegeven?’

Voor velen van ons begon het met een onverwachte match en de woorden: ‘We moeten praten.’ Daarna volgden foto’s, trekjes, gebaren. De herkenning in een blik, een lach die te veel op de jouwe lijkt om toeval te zijn. Wat eerst een individueel raadsel leek, ontvouwde zich tot een netwerk: broers en zussen die elkaar vonden via gedeeld DNA. Het waren er 107 toen de titel voor dit boek werd bedacht, rond de 110 toen dit manuscript werd afgerond en waarschijnlijk zijn het er meer tegen de tijd dat je dit leest. Met elke ontmoeting groeit niet alleen de familie, maar ook de taal om te spreken over afkomst, loyaliteit en keuze.

Die taal is nieuw en tegelijk oeroud. Nieuw, omdat onze levens zich ontvouwen in een tijd van DNA-tests, samengestelde gezinnen en digitale ontmoetingsplaatsen. Oeroud, omdat mensen altijd al familie zijn geweest van meer dan één verhaal tegelijk. Tussen die twee polen – het nieuwe van de techniek en het oude van menselijke verbondenheid – ontstaan de hoofdstukken die je zo gaat lezen.

Wat is familie?

Natuurlijk is er een decor: klinieken, regels die ontbraken of werden overschreden, dossiers die onvolledig of onvindbaar bleken. En er is een naam die in de media is uitgroeid tot een symbool, met documentaires en krantenkoppen die velen kennen. Maar dit boek draait niet om een symbool, en al helemaal niet om de sensatie van een schandaal. Het draait om mensen. Om levens die niet netjes in een schema passen, maar echt zijn, rommelig, moedig, soms tegenstrijdig. We erkennen de context waarin deze verhalen zijn ontstaan, maar we weigeren onze menselijkheid te reduceren tot die context. De camera mag uitzoomen; wij kiezen voor de close-up.

Vraag tien mensen om een definitie van familie en je krijgt er minstens elf terug.

Familie is biologisch: de blauwdruk die je met je meedraagt. Familie is relationeel: wie je vasthield bij koorts, wie je naar school bracht, wie 's avonds naast je zat. Familie is juridisch, sociaal, soms ook gekozen. In een tijd waarin samengestelde gezinnen, co-ouderschap, adoptie, donorconceptie en pleegzorg het gezinslandschap kleuren, wordt duidelijk dat 'familie' zowel gegeven als gemaakt is. Biologie kan verwantschap laten zien; relatie geeft het betekenis.

Nature en nurture

Het debat over nature en nurture wordt vaak gepresenteerd als een wedstrijd: genen versus omgeving. Wie wint? Wat bepaalt 'wie je bent'? In de verhalen die in dit boek volgen, zie je iets anders: een dans. Genen fluisteren – soms hardop – en de omgeving antwoordt. Je kunt een muzikaal gehoor herkennen in een broer die je net kent, en toch is het je stiefvader die je leerde luisteren. Je kunt dezelfde motoriek zien in een zus die je jaren niet kende, terwijl een leerkracht ooit het vertrouwen in je lichaam wakker kuste. De vraag blijkt minder 'of-of' dan 'hoe-hoe': hoe spreken natuur en cultuur elkaar aan, hoe houden ze elkaar in balans, hoe corrigeren ze elkaar wanneer het nodig is?

Wie ontdekt dat zijn herkomst anders is dan gedacht, reist niet alleen door stambomen, maar ook door onbekende binnenlanden. Er zijn dagkaarten voor schrik en ongelooft, landwegen van opluchting, sluiproutes van schuldgevoel. Er is boosheid, vaak niet om een persoon, maar om een systeem dat de waarheid ingewikkeld maakte. Er is opluchting als losse puzzelstukjes ineens passen. En er is rouw: om jaren zonder woorden, om vragen die niet meer gesteld kunnen worden, om momenten die in een ander licht komen te staan. In deze geografie is geen GPS. Toch zie je paaltjes langs het pad met aanwijzingen: mensen die bellen, meelesen, meelevens; een groepsapp die stiltes opvangt; humor die de zuurstof terugbrengt; een afspraak in een café waar je voor het eerst naast iemand zit en denkt: jij lacht zoals ik.

Hoe je dit boek kunt lezen

Je kunt deze bundel lineair lezen, van het eerste tot het laatste verhaal. Je kunt ook dwalen, zoals wij dat zelf vaak hebben gedaan. Als je een kader prettig vindt, let dan op vier bewegingen die in veel hoofdstukken terugkeren: de storm van de onthulling, de naschok in het gewone leven, het spiegelmoment waarin je nature en nurture tegen-

komt, en de nieuwe verbinding met de blik vooruit. Zie dit boek als een film die uit scènes bestaat: niet altijd netjes geordend, wel waarachtig. Dialogen helpen; details doen ertoe. Kwetsbaarheid en kracht mogen naast elkaar staan.

Over de nummering en de aantallen in dit boek: elk hoofdstuk opent met een nummer. Dat laat zien in welke volgorde iemand ontdekte dat hij of zij deel uitmaakt van deze familie. Zo krijg je inzicht in de tijdlijn waarop de groep groeide. Zoals beschreven tellen we op het moment van schrijven rond de 110 bevestigde broers en zussen. Geschat wordt dat er enkele honderden of zelfs meer dan duizend zijn. Dat grote aantal hangt samen met (1) de lange periode waarin gedoneerd is, (2) zaad dat naar het buitenland ging en (3) een bekende vuistregel dat doorgaans slechts zo'n 10 procent van de betrokkenen uiteindelijk in beeld komt. Deze casus kreeg veel media-aandacht, wat twee extra routes naar zichtbaarheid opende: ouders die het actief vertellen, en donorkinderen die zichzelf herkennen in het nieuws of de documentaire. We verwachten dat dit hooguit enkele tientallen extra zichtbare broers en zussen heeft opgeleverd – betekenisvol, maar niet genoeg om de orde van grootte wezenlijk te verlagen. Enkele hoofdstukken beginnen met het nummer 1-19. Dit betekent dat deze broer of zus een van de eerste negentien bekende donorkinderen is. Eén broer heeft het nummer 0: hij is opgegroeid als een van de kinderen van Karbaat.

De gepuzzelde spiegel

In het verlengde van deze inleiding opent elk hoofdstuk met een foto in een ronde, 'gepuzzelde' spiegel: een compositie van spiegeldelen die samen een cirkel vormen. Het beeld staat voor beweging, de cirkel van het leven en persoonlijke groei; zoals bij een puzzel vertelt ieder stukje iets en ontstaat – wanneer de delen samenkomen – een completer zelfbeeld.

Daarna volgt de tweede foto: een open, eerlijk portret waarin ieder laat zien wie hij of zij nu is, midden in de levensreis – zoals men zich werkelijk voelt en zoals men wil dat het wordt vastgelegd. De keuze voor deze twee beelden draagt dezelfde intentie als dit boek: levendigheid, kracht en identiteit zichtbaar maken.

Vorbij het label

Wij zijn niet de enigen met complexe familieverbanden. We leven in een tijd van scheidingen en nieuwe gezinnen, van stiefouders en bonuszussen, van kinderen die

opgroeien tussen verschillende huizen, talen, gewoonten. Ook daar zijn loyaliteit, afkomst en keuze met elkaar aan het touwtrekken. De verhalen in dit boek kunnen dus ook gelezen worden als spiegels voor een bredere samenleving. Ze raken aan vragen die iedereen kent: hoe eer ik mijn verleden zonder erin vast te blijven zitten? Hoe maak ik ruimte voor wat zich nu aandient? Hoe blijf ik trouw aan meerdere werkelijkheden?

Je zult details vinden die je raken en verschillen die je aan het denken zetten. Je zult geen sluitend oordeel vinden over goed en fout. Dit boek pretendeert geen rechtbank te zijn en ook geen wetenschappelijk bewijs voor een waarheid. We kiezen voor verhalen, omdat verhalen doen wat oordelen vaak niet kunnen: ze openen, ze nuanceren, ze laten je even met andermans ogen kijken.

Recht om te weten, ruimte om te kiezen

Velen van ons ontdekten dat de drang om te weten niet voortkomt uit nieuwsgierigheid alleen, maar uit een behoefte aan samenhang. Het recht om te weten wie je biologische ouders zijn, is voor ons geen theoretisch concept; het is een manier om heel te worden. Tegelijk blijft er een keuze: de wens om te weten hoe, wanneer en met wie je die kennis verbindt, verschilt per persoon. De verhalen tonen die keuzes in al hun variatie – en in hun menselijkheid.

Als je deze bundel openslaat, vragen we je om twee dingen: nieuwsgierigheid en mildheid. Nieuwsgierigheid om te blijven vragen wat een verhaal je wil laten zien. Mildheid om de spanning uit te houden wanneer iets schuurt of verrast. Laat je hersenen aan het werk, zeker; maar laat ook je hart meelesen. Dan kunnen de verhalen landen, raken en doorwerken. Misschien verandert er iets kleins. Misschien iets groots. In beide gevallen: welkom.

Welkom in onze familie van verhalen. Neem plaats. We beginnen.

EEN AANTAL PUZZELSTUKJES VIEL OP ZIJN PLEK

‘Elke afsluiting is het begin van iets nieuws’

Tom Stoppard

Het was begin 2000. Ik belde mijn ouders dat ik weer thuis was, na een gezellig en lang weekend in Lissabon. Ik was student en woonde destijds al een paar jaar op kamers. Dat telefoongesprek vergeet ik nooit meer. Mijn vader vertelde me tijdens dat gesprek dat mijn moeder bij hem weg was gegaan.

Ik wist wel dat zij geen tophuwelijk hadden, maar ik had deze wending toch ook niet geheel verwacht. Er was, zoals je vaak wel hoort, bij ons thuis geen sprake van slaande ruzie.

Mijn eerste gevoel was dan ook een gevoel van verbaasdheid. Ik vroeg naar de reden en bedacht me direct: alles wordt anders. Voor mijn broer nog meer dan voor mij, want hij woonde nog thuis. Ik weet niet precies of hij het nieuws al eerder had gekregen, maar als je thuis woont, krijg je dat in elk geval sneller mee. Na het gesprek met mijn vader belde ik mijn moeder. Ze bevestigde de breuk en vertelde dat de tijd was aangebroken om meer van haar leven te gaan maken. Ergens vond ik het heel stoer van haar dat ze deze beslissing genomen had.

Bij oma thuis

Een paar dagen na dit bericht zocht ik mijn moeder op. Ze verbleef bij mijn oma, een halfuur van mijn ouderlijk huis. Daar was ze tijdelijk in een van de lege kamers ingetrokken. Het was gek om haar daar in die kamer te zien. Mijn broer en ik speelden daar vroeger altijd.

We spraken daar met elkaar. Ik weet niet meer of mijn oma ook thuis was, maar ze zat er niet bij. Die details zijn in mijn herinneringen vervaagd. Wat ik me herinner, is dat mijn moeder daar met me deelde dat ze had gewacht met deze keuze tot we oud

genoeg waren om voor onszelf te zorgen. Wij, haar kinderen, waren en zijn alles voor haar.

Ze vertelde daarnaast dat het samenleven met mijn vader uitdagend was geweest. Dat was een belangrijke reden waarom ze met het huwelijk wilde stoppen en ik snapte haar. Mijn vader was niet altijd de makkelijkste en mentaal niet de sterkste. Daar had ik als kind tijdens mijn jeugd zelf niet veel last van gehad, want hij bemoeide zich niet zo heel erg met de opvoeding. Die rol nam mijn moeder altijd volledig op zich. Zij is altijd de drijvende kracht geweest in ons gezin. Zij ving alles op. Als kind groei je daarmee op en denk je dat het normaal is.

Het geheim ontrafeld

Na die middag bij oma thuis wandelden we samen naar het treinstation. Onderweg vertelde ik haar dat ik soms bang ben dat ik dat depressieve, wat zich bij hem op latere leeftijd openbaarde, van hem geërfd heb en het ook van invloed op mijn leven zou kunnen worden. Die opmerking raakte haar en moet de trigger zijn geweest om me haar geheim te delen. Ze keek me even intens aan en, zichtbaar verscheurd door emoties, vertelde ze me de waarheid. Ze zei dat ik niet bang hoefde te zijn dat ik een vorm van depressie van hem meegekregen zou hebben: ‘Hij is niet je biologische vader.’ Het feit dat ik daar bang voor zou zijn, vond ze vreselijk.

Ik ervaarde een moment van shock en dacht: huh? Wat? Nog niet in het volle besef van deze waarheid, stelde ik direct veel vragen. Ergens voelde ik ook meteen een opluchting. Wat later vielen een aantal puzzelstukjes op hun plek. Mijn broer en ik studeerden beiden. Onze ouders hebben nooit gestudeerd. Tijdens discussies thuis dacht onze vader altijd op een andere manier, met een andere logica – dat viel ons op. We vonden dat altijd vreemd, maar nu was er een verklaring voor. Dat was een van de eerste gedachten die door mijn hoofd schoot.

Veel kinderen fantaseren weleens dat ze geadopteerd of verwisseld zijn. Zo’n soort fantasie was bij mij ineens de werkelijkheid. Waar ben ik nu in beland?, vroeg ik me af. Ik voelde ongeloof, maar ook de bijzonderheid van deze waarheid zag ik in.

Het verhaal van de donor

Mijn moeder beantwoordde al mijn vragen. Ze vertelde over de anonimiteit van donoren. Ze liet op een ander moment vallen dat ze dacht dat de donor de arts zelf kon zijn,

op basis van verhalen die toen al de ronde deden – ver voordat dit de waarheid bleek. Toen sloeg ik er niet zo op aan en voelde ik ook helemaal niet de behoefte om uit te zoeken wie het was. Achteraf is het natuurlijk wel bijzonder dat ze die gedachte had. Een aantal treinen naar Amsterdam ging voorbij, terwijl wij praatten. Ze deelde dat mijn vader medisch gezien geen kinderen kon krijgen. Zij wilde zo graag een kind dat ze samen besloten om via een donor zwanger te worden. Dat lukte, eerst van mijn broer en viernhalf jaar later van mij. Allebei de zwangerschappen zijn ontstaan in hetzelfde ziekenhuis onder begeleiding van dezelfde arts. Op zijn advies hielden ze dit voor iedereen geheim. Bovendien dacht mijn vader dat wij hem niet als vader zouden zien als we wisten dat er geen gedeelde bloedband was.

Of dit advies het beste advies was, weet ik niet en vind ik lastig te beoordelen. In die tijd dacht men hier anders over. Ik denk zelf dat de waarheid geen probleem is als je een heel goede band met je ouders hebt.

Omdat mijn vader bang was voor contactverlies als wij de waarheid wisten, en dat dat inderdaad ook zo uitpakte, denk ik regelmatig na over openheid met betrekking tot afkomst. Op basis van de ervaringen van mijn halfzussen en -broers vermoed ik dat in de gevallen waarin de waarheid is verzwegen, er juist vaker sprake is van contactverlies met de vader dan in gezinnen met openheid over afkomst. Tegelijkertijd geloof ik ook dat kinderen zich vaker verplicht voelen om contact te onderhouden met (veronderstelde) biologische vaders omdat dat nou eenmaal hoort. Ook als de relatie helemaal niet zo goed is. Mijn hypothese is: het hebben van een goede relatie met kinderen is niet afhankelijk van openheid over afkomst. Maar als de relatie niet goed is, dan zal een (veronderstelde) biologische band bijdragen aan het plichtsgevoel bij het kind om de ouder (al is het minimaal) te blijven zien. Dat plichtsgevoel neemt dus af als die band er niet is.

Was het dan toch een goed advies van de artsen destijds? Ik durf te stellen dat waarheid en openheid, mits gebracht op een respectvolle manier, op den duur altijd het beste zijn voor ieders psychologisch welbevinden. Of dat nu met of zonder contact is. Dat is ook de reden voor mij om mijn verhaal te delen. Doordat mijn moedige halfzussen en -broers hun verhaal deelden in de media, werd mijn moeder ook opener en ben ik ook achter de waarheid gekomen. Deze waarheid voelt beter dan ik van tevoren had verwacht.

De treinreis terug

Tijdens de treinreis terug naar mijn studentenkamer, die een uur duurde, ging er een mix van emoties door mij heen. De scheiding van mijn ouders en het feit dat mijn vader niet mijn biologische vader bleek te zijn, waren twee impactvolle berichten bij elkaar. Ik voelde verwarring, verdriet en medelijden. En stiekem passeerde ook een gevoel van opluchting de revue.

Die treinrit heb ik mijn gedachten op een rijtje gezet. Hoe moest ik hiermee omgaan? Naar buiten starend besloot ik mijn moeder te vragen om dit bericht ook op korte termijn aan mijn broer te vertellen. En ik wilde ook dat mijn vader wist dat ik het wist. Ik kon dit onmogelijk voor mijzelf houden.

Eenmaal thuis in mijn studentenstad, vertelde ik het hele verhaal aan mijn toenmalige vriend. Hij vond het maar een vreemd verhaal en bovendien voelde het voor hem als verraad van mijn moeder aan mijn vader dat ze het verteld had. Dat was niet echt de reactie die ik op dat moment verwacht had. Ik vond het juist zo moedig en stoer van haar.

In tweede instantie begreep hij dit beter. Hij bekeek het vanuit mijn vaders perspectief. Mede door zijn reactie voelde ik nog meer dat er meerdere kanten aan dit verhaal zitten. Dit gaf me de ruimte om daar ook over na te denken en rekening mee te houden.

Het gesprek met mijn vader

De volgende dag belde ik mijn moeder op om te vragen of ze het ook aan mijn broer en vader wilde vertellen. Ze stemde direct in. Dit, ondanks dat dit geheim delen met mij voor haar het moeilijkste gesprek ooit geweest moet zijn, en ze het nu nogmaals moest voeren.

We spraken na een aantal dagen af in mijn ouderlijk huis. Bij aankomst voelde ik de ijzige sfeer. Ik was nog onderweg geweest toen mijn moeder het verhaal al gedeeld had. De spanning van het moment hing nog in de lucht. Ik zag mijn vader verdrietig en gebroken. Dat raakte me. En ik sprak met hem dat het nieuws voor mij niets aan onze relatie veranderde. Hij bleef voor mij gewoon mijn vader, wat op dat moment ook echt zo voelde.

Ik troostte hem, probeerde daarna zijn verdriet en zorgen weg te nemen. Hoe het daarna gegaan is, weet ik niet zo goed meer. Mijn moeder is op een bepaald moment vertrokken. Mijn broer vertrok ook. Ik vermoed dat ik zelf ook redelijk snel vertrokken ben.

Het contact verwatert en breekt

Een paar jaar later kreeg mijn vader een nieuwe relatie. Ik vond dat superfijn voor hem en eerlijk gezegd betekende dit voor mij ook minder zorg. Deze vriendin bleek een enorm hechte band met haar kinderen te hebben, anders dan ik met mijn vader ooit had gehad. Ik kreeg ineens verwijten. Waarom ik niet vaker langskwam en waarom ik niet alleen met zijn vrouw wilde afspreken? Ik ervaarde die vragen als verwijten.

Na een flinke ruzie waarom ik met Vaderdag alleen gebeld had en niet langskwam, mailde mijn vader abrupt dat hij me niet meer hoefde te zien. En mijn broer ook niet. Die mail is het laatste contact dat mijn broer en ik met hem hebben gehad. Het was een *self-fulfilling prophecy*. Waar hij zelf altijd bang was om ons te verliezen, koos hij ervoor om ons uit zijn leven te laten gaan. Wellicht uit zelfbescherming? Voor het geval wij als eerste het zouden verbreken.

Op dat moment voelde het als een opluchting. Het contact kostte me zoveel energie. Later voelde ik me soms in de steek gelaten. Ook had ik af en toe medelijden met hem, maar wat de boventoon voerde was toch wel berusting en de vrijheid dat ik niet meer min of meer verplicht naar hem toe hoefde.

Inmiddels voel ik overwegend medelijden met hem. Tegelijkertijd weet ik ook dat ik er niets aan kan doen. Ik kan niet meer de energie voor contact opbrengen, omdat ik me gerealiseerd heb dat ik er niets voor terugkrijg. Het kost me alleen veel energie. En daarom is het nu goed zo.

De zoektocht

Donoren waren destijds nog anoniem. Ik wist dat het lastig zou zijn om te achterhalen wie de mijne was. Ik had er ook niet heel veel behoefte aan. Dus ik besloot er geen werk van te maken. We spraken er wel af en toe over, maar het was absoluut geen groot onderwerp dat me bezighield.

De documentaire

Dit veranderde toen mijn moeder mij rond het jaar 2020 belde en vertelde dat er de volgende dag een documentaire op televisie kwam over een arts die bij veel vrouwen zijn eigen zaad gebruikt had. Zij vertelde dat zij ook door die arts behandeld was. Er was een kans dat hij ook mijn donorvader was. Ik besloot te gaan kijken.

Toen ik de ‘kinderen’ zag in de uitzending, vond ik hen direct leuke mensen. Die zou ik best als halfzussen en -broers willen hebben. Daarnaast herkende ik wel wat uiterlijke kenmerken. Er is een stukje in de documentaire van een halfzus die naar de kliniek is gegaan en in gesprek met hem raakt. Ze vraagt hem of hij haar vader zou kunnen zijn. Zijn reactie is daarop: ‘Laat me je handen eens zien? Ja, dat zou kunnen.’ Dat stukje uit de serie maakte vooral veel indruk. Mijn handen leken op die van haar.

Nu het zo duidelijk een ja/nee-zaak bleek, besloot ik toch een DNA-test te laten doen. Via de website van Fiom bestelde ik een test. Na circa acht weken wachten, wat een eeuwigheid leek te duren, kreeg ik te horen dat Karbaat inderdaad ook mijn donor bleek te zijn. Dus toch!

‘Dus toch!’

Ik ontving het nieuws via de telefoon, een kwartier voordat ik een vergadering moest leiden. Snel belde ik mijn man op om het nieuws te delen. Daarna zette ik heel bewust de knop om, gevoel uit, en leidde die vergadering. Ik werkte die dag vanuit huis en na die vergadering besloot ik alle ontvangen mails met de uitslag door te nemen. Daarna heb ik mijn moeder en vrienden gebeld. Niemand was verbaasd, want het was al geen geheim meer. De reactie was vooral: ‘Dus toch.’ En ze waren er voor mij. Ze luisterden, vroegen wat ik ervan vond. Ik vond het fijn dat er duidelijkheid was en achteraf ben ik toch wel blij dat ik nu weet wie het is, terwijl het al die jaren ervoor geen issue was.

De dagen en weken na de uitslag daalde het besef van wat dit betekende langzaam in. Ook al kwam hij er in de documentaire wat slecht vanaf, mijn moeder was altijd goed behandeld geweest door hem en sprak juist positief over hem. Zij kwam bij hem toen hij nog in het ziekenhuis werkte. Ik vermoed dat het gebruik van zijn eigen zaad, wat onacceptabel was, uit de hand was gelopen toen hij zijn eigen privékliniek startte – het moment waarop er naast een egoprikkel een extra financiële prikkel bij kwam kijken. Dat is mijn gevoel erbij. Wat mij betreft kun je soms je vraagtekens plaatsen bij marktwerking in de zorg. Anderzijds zijn er ook veel vrouwen en stellen heel blij gemaakt met een kind.

Ontmoeting met de halfbroers en -zussen

De eerste ontmoeting met halfbroers en halfzussen heb ik voor me uitgeschoven. Ik had op dat moment een volgepakt leven met drie kleine kinderen en een drukke baan.

Tijdens een sabbatical vond ik wel de ruimte voor ontmoetingen en besloot ik contact te leggen. Ik nam als eerste contact op met halfzus Isabelle. Zij was direct enthousiast, gaf een warm welkomgevoel en nam alle tijd. We zagen elkaar voor het eerst bij haar thuis en ik mocht mee-eten met haar en haar gezin. Het gaf een mooi, warm en huiselijk gevoel.

De aankomst en elkaar de eerste keer live aankijken vond ik bijzonder. Het is ook grappig. De deur ging open en ineens sta je dan oog in oog met een vreemde die je zus is. En meteen was er een band. Ook haar kinderen waren direct warm en hartelijk. Zij vertelde me dat er een nieuwjaarsborrel op de planning stond. Daar ben ik ook geweest en heb ik een deel van onze halfbroers en halfzussen kunnen spreken.

Wat me opviel en waar ik herkenning in vond, was ieders nieuwsgierigheid, openheid, enthousiasme en energieke drive. Er waren veel overeenkomsten in karakter, maar ook veel verschillen in innerlijk en uiterlijk. Als ik hen was tegengekomen in het gewone leven, wat in sommige gevallen wellicht ook gebeurd is, had ik niet direct bedacht dat we halfzus of halfbroer van elkaar zouden zijn.

De volgende generatie

Inmiddels ben ik meer gewend aan mijn achtergrond en ook onze kinderen zijn op de hoogte. Dat brengt nog weleens grappige situaties met zich mee. Zo heeft mijn dochter op TikTok een reactie geplaatst op een NOS-story over donoren. Zij had in een comment geschreven dat haar moeder ook van een donor is. Daarop had een ander meisje gereageerd met het bericht dat haar moeder ook van een donor is. Ze bespraken wie, en zo kwamen ze er, samen met alle andere volgers van die story, achter dat ze nichtjes zijn. Daarna bleven er reacties binnenstromen, want veel van hun leeftijdsgenoten vonden dit reuze-interessant.

Een leuk vooruitzicht en een mooie bijkomstigheid is dat er twee familieleden zijn die campings beheren naast elkaar – daar gaan we met zoveel mogelijk gezinnen in het najaar gezellig kamperen.

‘De waarheid is verhelderend’

Ik ben oprecht blij dat ik het weet. Achteraf gezien voelt het fijner dan ik vooraf dacht, om te weten hoe de puzzelstukjes in elkaar zitten. Ik kan dan ook iedereen die twijfelt over zijn of haar achtergrond aanraden om een DNA-test te doen. De waar-

heid is misschien niet simpel maar wel verhelderend en geeft mentale rust. Wellicht geen fysieke rust, als blijkt dat je daarna meer dan honderd halfbroers en -zussen wilt bezoeken. Dit heb ik overigens niet gedaan, maar er zijn erbij die dat wel proberen. Iedereen vult dat op zijn eigen manier in en dat is helemaal prima.

Irene (1978)

*'Ik heb mijzelf beter leren kennen,
en de puzzelstukjes vallen steeds
beter op zijn plek.'*

SCHEURTJES VAN DE WAARHEID

‘Het voorrecht van een leven is om te worden wie je werkelijk bent.’

C. G. Jung

Het voelde als ieder jaar, tweede kerstdag 2022. Het gourmetstel sissend op tafel, vleesschalen dampend in de warmte, de geur van knoflookboter en vers stokbrood die zich mengde met kerstmuziek uit de luidsprekers. Buiten hing een koude, verstilde lucht, maar binnen was het behaaglijk, bijna loom. Ik zat naast mijn vrouw, tegenover mijn moeder en stiefvader, en vertelde terloops dat de DNA-uitslag van iedereen inmiddels binnen was – behalve die van mij.

Er gleed iets door haar gezicht, een flits van paniek die meteen werd overschilderd met een glimlach. ‘Ik haal nog even wat uit de keuken’, zei ze haastig. Het gesprek ging onopgemerkt verder. Mijn lichaam voelde warm en rillerig; de verkoudheid van de afgelopen dagen knaagde nog steeds.

Toen ze terugkwam, was haar glimlach breder dan normaal, haar stem iets te hoog. Na het diner dronken we koffie en aten we banketletter, en deden we alsof er niets in de lucht hing. Maar het hing er wel: een onzichtbare scheur in het vertrouwde ritueel. Aan het einde van de avond testte ik positief op corona. Iedereen in paniek. Met een mondkapje op namen we gehaast afscheid. Ik zag de opluchting en angst tegelijk in haar ogen toen ik de deur achter me dichttrok. Pas in de auto, op weg naar huis, voelde ik hoe dat korte, verstijfde moment van haar iets had opengebarsten in mij. Iets waarvoor ik nog geen naam had.

De nacht van de witte kathedraal

De koorts verslond me die nacht. Ik lag alleen in de logeerkamer, mijn vrouw veilig in de slaapkamer ernaast. In mijn droom stond ik in een witte kathedraal, zo hoog dat het gewelf in het niets verdween. Duizenden mensen, allemaal wit gekleed, dansten in perfecte cirkels, een ademhaling, een hartslag. Alles hoorde bij elkaar.

Ik schrok wakker, hoofd nat, lakens doorweekt. Het licht van mijn iPad flakkerde op

het nachtkastje: uw DNA-resultaten zijn beschikbaar. Nieuwsgierig logde ik direct in op MyHeritage. Eerst de landen. Wat gek, ik had helemaal geen mediterrane bloed en ook niets uit een ander warm oord. Driekwart Nederlands en een kwart Scandinavisch. Na wat verwondering klikte ik door naar de lijst met matches. Het scherm vulde zich met namen, vijftig halfbroers en

-zussen. Mijn wereldbeeld kantelde. Eerst dacht ik: mijn vader heeft een geheim leven. Maar binnen seconden viel die gedachte af. Hij kón dit niet zijn. Hij had nooit donor kunnen zijn, fysiek noch praktisch. Dus kon het maar één ding zijn: ik ben een donorkind.

Ik zocht de eerste naam op: Joey. Google spugde direct artikelen uit over Jan Karbaat, de beruchte fertiliteitsarts die zijn eigen zaad gebruikte. Het voelde alsof ik in de derde persoon alles beleefde en een nieuw hoofdstuk in mijn levensboek had opengeslagen. In een moment ging mijn levensverwachting met 33 jaar omhoog en knapte het laatste dunne draadje met de familie van mijn vaders kant. Ik ben een donorkind van Jan Karbaat.

Het telefoontje

Het was schemerig, ondanks dat het al elf uur was. Ik belde mijn moeder. ‘Mam, ga maar even zitten’, fluisterde ik hees. ‘Ik heb de uitslag. Ik ben een donorkind.’

Aan de andere kant bleef het stil. Ik hoorde haar ademhaling versnellen. ‘Dus je weet het. Waarschijnlijk... ben je van Karbaat’, zei ze uiteindelijk, haar stem gebroken maar opgelucht nu het masker af was.

Geen woede. Geen verwijt. Alleen een kolkende drang naar waarheid. ‘Lieke moet het weten’, zei ik direct. Mijn zus had altijd gevoeld dat er iets niet klopte. Dit mocht nooit tussen ons in staan. We spraken af het haar samen te vertellen zodra mijn isolatie voorbij was. Terwijl we ophingen, voelde ik hoe een loden spanning zich oploste in iets lichters, kwetsbaarder, maar vrij. De muur van veertig jaar zwijgen was omgevallen; in het stof zag ik de contouren van een nieuwe weg.

De Kliniek in Barendrecht: moeders flashback

Ze was dertig en wanhopig. Zeven jaar hadden ze samen van alles geprobeerd, hormoonkuren bij mijn vader, kurkdroge gesprekken met artsen, elk jaar een stil gebed rond de kerstdagen. Mijn vader brak langzaam onder het gewicht van de mislukte

pogingen; zijn verlangen om te bewijzen dat hij waardig was als man sloeg om in schaamte.

In de wachtruimte van de kliniek in Barendrecht zat dokter Jan Karbaat zelf. Zelfverzekerde blik, zachte stem. Hij liet zijn ogen over mijn vader glijden en zei met bewonderende ogen: ‘Wat een grote vent. Jammer dat u geen donor kunt worden, anders was u hier natuurlijk niet.’ Een goedbedoelde opmerking, die waarschijnlijk voelde als een messteek voor mijn vader. Hij ging daarna nooit meer mee. Mijn moeder moest elke dag haar temperatuur in de gaten houden. Als er een lichte verhoging te zien was, moest ze direct met de kliniek bellen.

Toen mijn zus Lieke eindelijk werd geboren, leek het wonder compleet. Twee jaar later volgde ik. Mijn vader was zichtbaar emotioneel, een zoon. In de stilte van de nacht, terwijl mijn moeder mijn wieg wiegde, vroeg ze zich af of ik het ooit te weten zou komen. Het schuldgevoel ving wortel, werd een geheime kamer in haar hart. Ze sloot die kamer af met een belofte aan mijn vader: we vertellen het nooit.

Veertig jaar droeg ze die last. Ze zag hoe ik opgroeide, altijd vermoedde ze al dat ik van Karbaat was omdat ik zo goed kon leren. Een paar mensen wisten het. De oude buurvrouw, haar beste vriendin. Later ook mijn stiefvader. Ze moest erover kunnen praten met anderen om het draaglijk te houden. Elke keer als ik vroeg naar die langdurige kinderwens vertelde ze over ‘de behandelingen’ bij Karbaat in Barendrecht, zonder verder in te gaan op details. Steeds hoopte ze dat ik door zou vragen; steeds deed ik het niet. Ik vond het wel erg toevallig dat ze een jaar na Lieke opnieuw zwanger was na zeven jaar tevergeefs proberen, maar statistisch was het niet onmogelijk. Ik had geen reden om aan te nemen dat er iets aan de hand was.

Nu, met de waarheid uitgesproken, keek ze terug naar die kliniek en voelde hoe angst en liefde door elkaar liepen. Ze had gekozen uit liefde, maar liefde die zich verstopt achter angst laat koude schaduwen achter. Toch, terwijl ze haar handen vouwde om een warme mok koffie, besefte ze dat eerlijkheid de enige weg vooruit was, voor haar, voor mij, voor Lieke. De geheimen hadden hun macht verloren. Wat resteerde was de kwetsbare, onversneden waarheid van een moederhart dat eindelijk ademde.

Spiegelingen uit de jeugd

Ik was twaalf toen het gezin scheurde. Mijn ouders vochten zich de stilte in, en de familie van mijn vader koos partij, op de begrafenis van mijn oma stonden Lieke en ik letterlijk aan de zijkant, genegeerd alsof we lucht waren. Mijn moeder had weleens

107 BROERS EN ZUSSEN

Wat als je ontdekt dat je vader je vader niet is – en dat je familie veel groter is dan je ooit had kunnen vermoeden?

Dit is het aangrijpende verhaal van volwassen donorkinderen die erachter komen dat hun biologische vader niet degene is die hen heeft opgevoed. In plaats daarvan blijken ze genetisch verbonden met 107 halfbroers en -zussen, allemaal verwekt door vruchtbaarheidsarts Jan Karbaat.

In persoonlijke verhalen nemen de auteurs je mee in een wereld van geheimen, openbaringen en ontdekkingen: wie ben ik? Wie zijn zij? De schok, de verwarring en het verdriet maken gaandeweg plaats voor nieuwe verbindingen, onverwachte vriendschappen en een diep besef van wat familie werkelijk betekent. Daarmee is dit niet alleen het ware verhaal van een unieke familie, maar het verhaal van ons allemaal.

Een bijzonder boek over afkomst, identiteit en de kracht van waarheid. Inclusief foto's van alle deelnemende broers en zussen.

